

veziLO

GLASILO DELOVNIH LJUDI DO BETI, KOMET

OB 20-LETNICI KOMETA

Nad ledino le s petimi stroji

3. novembra 1980 je minilo 20 let od ustanovitve delovne organizacije „KOMET“ Metlika. Pogled na 20-letno razvojno pot opozarja na velike delovne zmage, v katere je vtkan ogromno truda in naporov pridnih delovnih rok zaposlenih z obeh bregov Kolpe.

Namen je bil, da bi v tej tovarni delali ljudje, ki so prišli iz ljudske revolucije kot invalidi, in tisti, ki niso bili sposobni stopiti v redno delovno razmerje. Na začetku je zabrnelo komaj pet šivalnih strojev s petimi neizkušeni delavkami. Ni bilo primernih prostorov, kadrov, ni bilo denarja, opreme, manjkalo pa je tudi delovne tradicije, saj je naša občina šele po vojni stopila na prag razvoja industrije. Kljub vsem težavam pa ni manjkalo trdne in odločne volje po napredku, čeprav je bilo treba orati ledino in se odrekati ter žrtvovati tudi svoj prosti čas.

Delovna organizacija je proizvajala otroško konfekcijo, delovne obleke, kopalke, srajce, nederčke, steznike in obleke po naročilu. Ne glede na širok delovni program pa kolektiv ni nikoli klonil pred težavami, ki so spremljale njegov razvoj.

Ranjeni borci so polagoma dobili svoj zaslužen pokoj in delavci z manjšimi delovnimi sposobnostmi so se prekvalificirali in tako je delovna organizacija začela poslovati z vsemi obveznostmi, ki so veljale za ostale zaposlene delovne ljudi v rednem delovnem razmerju. Kolektiv so prevzeli mladi ljudje, ki jih je bilo treba priučiti, izšolati in vključiti v nemoten delovni proces, ki se je odvijal iz leta v leto bolj uspešno.

Pogled na 20-letno obdobje nastanka delovne organizacije je pogled na strmo, toda uspešno razvojno pot, ki je rodila bogate sadove. Naj omenim le nekaj podatkov. V tem obdobju je kolektiv zgradil okoli 8.000 m²

koristnih uporabnih prostorov (v glavnem z lastnimi sredstvi), kupili smo sodobno strojno opremo, zgradili stavbo za upravne delavce in nov proizvodni obrat v krajevni skupno-

**DELAVCI KOMETA
 PRAZNUJEJO V
 NOVEMBRU
 DVAJSETLETNICO
 SVOJEGA PLODNEGA
 DELA, DVAJSETLET-
 NICO NENEHNEGA
 VZPONA, TRDEGA
 DELA, ODREKANJ, A
 TUDI LEPIH
 TRENUTKOV. VSEM
 DELAVCEM KOMETA,
 A TUDI TISTIM, KI SO
 ŽE ODŠLI V POKOJ, K
 NJIHOVEMU
 PRAZNIKU ISKRENO
 ČESTITAMO Z ŽELJO
 PO NADALJNJIH
 USPEHIH.**

**UREDNIŠKI
 ODBOR
 VEZILA**

sti Stari trg v občini Črnomelj. Danes uspešno dela in ustvarja v novozgrajeni tovarni že 450 delovnih ljudi. Proizvodni program pa obsega proizvodnjo nederčkov in steznikov, kjer je kolektiv dosegel velike izkušnje in s svojimi izdelki osvojil domače in tuje tržišče. Delovna organizacija se uspešno vključuje v mednarodno delitev dela in v celoti pokriva svoj uvoz z izvozom. Svoje izdelke izvažamo v Zahodno Nemčijo, Sovjetsko zvezo, Poljsko, Madžarsko in celo v Angolo.

Uspešno se vključujemo tudi v ustavitvena prizadevanja in enotno podpiramo vse restriktivske ukrepe, da bi čimprej normalizirali naše gospodarstvo in zunanjo plačilno bilanco.

Planske naloge za srednje-ročno razvojno razdobje si je delovna organizacija načrtala v smeri nadaljnje specializacije in modernizacije proizvodnje, novih naložb v sodobno strojno opremo ter pripravljenost, da združujemo delo in sredstva z vsemi tovrstnimi proizvajalci za izgradnjo tovarne reprodukcij-skega materiala na domačem tržišču. S tem bi se kolektiv bolj osamosvojil oziroma še aktivneje vključil v mednarodno delitev dela in na ta način še več prispeval s skupnim prizadevanjem za čimprejšnjo uravnavo uvozne-izvozne politike.

Po izvozu je kolektiv (po zaposlenem) v občini na prvem mestu, in je med večjimi delovnimi organizacijami. Je na dobri razvojni poti, zato ga občina tudi podpira in programira njen nadaljnji razvoj v srednjeročnem programu občine.

Omembe vredno je, da ima delovna organizacija dobro razvito samoupravo z aktivnim delovanjem družbeno-političnih organizacij in da iz dneva v dan krepi svoje obrambne sposobnosti.

Delovni kolektiv je ponosen na svojo 20-letno težko, toda zelo uspešno delovno pot, ki jo bo tudi v bodoče z nezmanjšanim tempom nadaljeval. Vsem delavcem delovne organizacije in vsem činiteljem naših skupnih prizadevanj, ki so nam kakorkoli pomagali pri razvoju naše delovne organizacije v preteklem obdobju, se iskreno zahvaljujem za ves trud in pomoč v trdnem prepričanju, da si bomo tudi v bodoče medsebojno pomagali in sodelovali pri skupnem napredku delovne organizacije in občine. Posebne čestitke v imenu vseh zaposlenih pa naj sprejmejo naši

(Nadaljevanje na 2. str.)

O knjigi smo veliko govorili pred dobrega pol leta, načrtovali smo, kaj vse bomo naredili, da bi delavec raje in pogosteje segal po dobrem čitivu, celo I. belokranjski knjižni sejem smo pripravili skupno z novomeško Mladinsko knjigo. Pri tem pa je tudi ostalo.

Na obljube smo pozabili, spomnili se jih bomo spet, ko bo najavil obisk kdo iz Ljubljane, ki nam bo „zatresel“ hlače, kajti na ljudi iz belega mesta gledamo kot na šibo božjo, ki zažuga, da bi se zdrabili in da bi delali po smernicah, ki so bile načrtane in sprejete na najvišjih republiških organih.

Toda, tovariši, saj ne delamo zanje, za našega delavca gre. Njemu smo želeli in nejemu bi morali približati knjigo. Res. Za to pa je potreben denar, so potrebni ljudje, ki se jim da dalati, potreben je prostor, ki bo

Knjigo delavcem

dostopen vsem, ki ne bo zgolj skladišče knjig. Literatura ni razkazovanje, priti na razstavo knjig je premalo, knjigo je treba prebrati: list za listom. Le tako imamo nekaj od nje. O knjigah ni treba imeti simpozijev, imeti je treba knjige, ki naj krožijo od bralca do bralca. Knjiga ne potrebuje resolucij, zanjo je dovolj, če se znajde v človekovih rokah, ki bi se rad iz nje česa naučil, ki bi rad ob njej kaj doživel, občutil, spoznal.

Tako pa čas hiti ob ugotavljanju, da ljudje vse premalo beremo. Do teh zaključkov pridemo na vseh sestankih, na katerih teče beseda o knjigi. To pa je tudi vse, vendar ni dovolj.

Prav bi bilo, če bi imeli nekoliko manj sestankov o knjigah, da bi imeli ljudi čas brati. Pa še nekaj je: mar ni pravi standard to, da imam priložnost in čas seči po knjigi. Morda pa je standard le avtomobil, pralni stroj, barvni televizor... na drugi strani pa prazna glava ter brezdušna duša?

Če je temu tako, imamo kar dober standard.

Prav nestrpen sem v pričakovanju novega sestanka o tem, kako bo naša knjiga pot do delavcev. Nestrpen do besa.

TONI GAŠPERIČ

NOVOROJENČKI V SLOVENIJI

Konec avgusta letos je živelo v Sloveniji 1.903.460 prebivalcev, od konca julija do konca avgusta pa se je število prebivalstva v naši republici povečalo za 841 oseb. Koeficient naravnega prirasta je bil letos avgusta izredno nizek: glede na podatke za januar, ko je bila njegova vrednost komaj 1,51, je avgusta dosežena druga letošnja najnižja vrednost - 5,2.

V letošnjem avgustu se je v Sloveniji rodilo 2.287 živih in 7 mrtvih otrok, medtem ko se je lani poprečno rodilo na mesec v Sloveniji po 2500 otrok.

NA MESEC LANI 148 UMRLIH LJUDI

V letu 1979 je umrlo v Sloveniji 18.574 ljudi ali 1548 poprečno mesečno. V času od septembra 1979 do avgusta 1980 se v primerjavi z obdobjem leto dni prej koeficient na 1000 prebivalcev ni spremenil (9,8). Vrednost tega koeficienta za avgust 1980 je že nižja - 8,9.

KAR PRECEJ SE SELIMO

Razen naravnega gibanja (rojstev in smrti) vplivajo na številčno stanje in sestav prebivalstva tudi preseljevanje, tako „notranje“ in „zunanje“ selitve. V avgustu je bilo v Sloveniji 3.774 prijav in 4.081 odjav, kar je v primerjavi z julijem 1980 res 12% oz. 18% več, v primerjavi z avgustom 1979 pomeni pa letošnje število 27% padec prijav in 21% zmanjšanje odjav.

V avgustu se je število preselitev iz drugih republik SFRJ v Slovenijo primerjavi z julijem povečalo za 19 oseb. Avgusta letos se je priselilo k nam 927 oseb, iz tujine pa se je priselilo 32 oseb, kar je 8 oseb več kot v juliju. Od lanskega leta se je zmanjšalo poprečno število priselitev iz drugih republik SFRJ za 10%, iz tujine pa se je v tem času zmanjšalo poprečno število priselitev kar za 36%.

Iz Slovenije pa se je v druge republike letos avgusta izselilo 591 oseb, kar je za 104 osebe več kot v juliju, v tujino pa se je izselilo v istem času 43 oseb, kar je za 11 oseb več kot v juliju.

Od septembra 1979 do avgusta 1980 se je število izselitev v druge republike v primerjavi z enakim predhodnim obdobjem povečalo za 20%, v tujino pa za 11%.

(nadaljevanje s 1. str.)

jubilanti - 20 letniki in ustanovitelji delovne organizacije.

Naš kolektiv izraža še posebno zadovoljstvo, da praznuje svoj jubilej prav v mesecu novembru, ko je bilo tudi rojstvo nove SFRJ, zato vsem poslovnim partnerjem in delovnim ljudem iskreno čestita k Dnevu republike in jim želi še mnogo delovnih zmag in osebne sreče.

FRANC KOČEVAR

OB 20-LETNICI KOMETA

Dvajset uspešnih let

Ko se po dvajsetih letih delovanja delovne organizacije „KOMET“ ozremo nazaj, lahko vsi zaposleni in tisti, ki so po napornem delu odšli v zasluženi pokoj, s ponosom rečemo, da smo iz majhne delavnice naredili moderno, sodobno opremljeno in visoko produktivno delovno organizacijo konfekcijske proizvodnje.

„Komet“, ob ustanovitvi zavoda za zaposlovanje invalidov in

za delo manj zmožnih oseb, je bil ustanovljen z odločbo Občinskega ljudskega odbora Metlika 24. 12. 1959. Zavod je registriran pri tajništvu občinskega ljudskega odbora Metlika 15. 11. 1960. Z obratovanjem pa je zavod začel 3. 11. 1960 in te datume štejeemo za rojstnil dan današnjega Kometa. Predmet poslovanja ni bil določen.

V sklepu je zapisano, da zavod nudi invalidom in drugim osebam, ki iz posebnih zdravstvenih, družinskih ali drugih razlogov ne morejo biti v rednem delovnem razmerju, potrebno zaposlitev po njihovih močeh in sposobnostih s tem, da jim po z dravniški presoji posreduje primerno zaposlitev.

Pod imenom „Zavod“ je podjetje poslovalo do leta 1970, nakar so delavci z referendumom odločali, da se zavod preimenuje v „KOMET“, konfekcija Metlika.

Začetek poslovanja zavoda je skromen. Zavod je zaposloval 1960. leta (zadnje tri mesece) 23 delavcev, od tega 9 invalidov, in s skromnimi 35.000 din obratnimi sredstvi, ki jih je dobil od ustanovitvi od občinskega ljudskega odbora Metlika in Okrajnega investicijskega sklada Novo mesto, je ustvaril v

dveh mesecih 25.640,90 din skupnega prihodka. Veliki zagonski stroški, neobdelano tržišče in delovna sila brez proizvodnih navad so povzročili, da je zavod prvo poslovno leto zaključil z manjšo izgubo.

Od takrat naprej zavod, oziroma pozneje delovna organizacija, posluje od leta do leta vse uspešneje. Že 1970. leta podjetje zaposluje 278 delavcev in ustvarja 210.248,75 din celotnega prihodka. Vsa leta poslovanja je podjetje akumulacijo usmerjalo v razširitev materialne osnove dela, pa čeravno je to šlo v dobri meri na račun nižjih osebnih dohodkov zaposlenih. V letu 1970 jet delitveno razmerje med osebnimi dohodki in skladi 62% : 38%, s čimer se lahko pohvali malokatera delovna organizacija.

Prvih deset let podjetje obratuje v neprimernih prostorih v dijaškem domu, stari šoli in zasebnih hišah v Metliki. Svoje blago pa skladišči v več neprimernih manjših prostorih v Metliki. V začetku je tudi proizvodni program izredno širok. Proizvaja se od otroške konfekcije, delovnih in zaščitnih oblek in obleke po naročilu.

Kje smo z usmerjenim

S posebno izobraževalno skupnostjo (PIS) za tekstilno stroko, z gospodarsko zbornico Slovenije, z Izobraževalno skupnostjo Slovenije, občine, s komisijami za izobraževanje pri družbenopolitičnih organizacijah občine Metlika in s komisijo za izobraževanje pri Izvršnem svetu skupščine občine Metlika je dogovorjeno, da bo izvajal Izobraževalni center Beti Metlika naslednje programe v tekstilni usmeritvi: za tekstilnega mehanika (SKR), za tekstilnega mehanskega tehnologa (SR), za tekstilnega konfekcionarja (SKR) in za tekst. konfekc. tehnologa (SR).

PROSTORSKO IN KADROVSKO STANJE V IC

Prostori Izobraževalnega centra Beti so stari, dotrajani, razpokani, ob dežju curlja voda v učilnice, saj niso bili že vrsto let obnovljeni. Pa ne samo to: za izvajanje skupne vzgojno-izobraževalne osnove (SVIO) bomo morali imeti kabinete za fiziko, kemijo, biologijo in za

predmet obrambe in zaščite. Teh predmetov doslej poklicne šole niso imele, zato tudi nimamo kabinetnih učilnic. Za te predmete nimamo učiteljev. S Centrom srednjih šol iz Črnomlja smo se dogovorili o souporabi kabinetov (v ta namen so v Črnomlju tudi dobili 70 odstotkov sredstev za opremo iz skupnih sredstev Izobraževalne skupnosti Slovenije). Kljub temu dogovoru pa bi bilo treba resno razmišljati ali o: posodobitvi in dograditvi učilnic (trgovina Beti) in novogradnji (morda skupaj z OŠ Metlika, ki ji že primanjkuje prostorov)

Izobraževalni center razpolaga s tremi klasičnimi učilnicami, z učilnico za izvajanje praktičnega pouka, z zbornico, pisarno, s shrambo za učila (kabinet), s knjižnico, ki je premajhna že za šolske potrebe, če pa bi hoteli, da služi celotni delovni organizaciji Beti, je sploh preskromna.

Center nima svoje telovadnice (v najemu pri OŠ Metlika), igrišča za športe zunaj pa bodo

vsak čas nared, blizu prostora izobraževalnega centra. Veliko krat so na tapeti tudi pedagoški delavci Izobraževalnega centra bolje rečeno: njih nezadovoljiva stopnja izobrazbe. S posamezniki ki smo se dogovorili, da na daljujejo študij ter da si poskušajo v zakonskem roku pridobiti zahtevano izobrazbo. Na zapišemo, da odziva na razpis prostih oz. nezadostno zasedenih delovnih mest ni. Vzroki so gotovo širši in med njimi ne smemo prezreti pomanjkanja stanovanj, nizkih osebnih dohodkov v tekstilni stroki, odročnost kraja itd. Na nezanimanje so naleteli tudi naši razpis za štipendije. Vzrokov nismo analizirali.

ENOTA PIS ZA TEKSTILNO USMERITEV DOLENJSKE

Sedanji IC je TOZD delovne organizacije Beti, zato prevladuje vseskozi mnenje, da je usmerjeno izobraževanje naloga in področje delovne organizaci-

Delovni ljudje, samoupravni organi in družbenopolitične organizacije so pravočasno spoznali, da je perspektiva delovne organizacije in s tem tudi socialna varnost zaposlenih, samo v večji specializaciji, sodobni opremljeni, izgradnji novih proizvodnih prostorov in vključevanju v mednarodno delitev dela. Upoštevanje to usmeritev se podjetje specializira za proizvodnjo nederčkov in steznikov ter se močno vključuje v mednarodno delitev dela.

V tem času podjetje pretežno s lastnimi sredstvi gradi nove sodobno opremljene proizvodne prostore, poslovno stavbo ter dodatno nove proizvodno skladiščne prostore v Rosalnicah in odpira proizvodni obrat v krajevni skupnosti Stari trg ob Kolpi. S temi naložbami podjetje pridobiva 8.000 m² koristnega prostora.

Da nes podjetje zaposluje 450 delavcev in ustvarja 150.000.000,00 din skupnega prihodka ter ima 70.000.000,00 din lastnih sredstev poslovnega sklada. Več kot 50 odstotkov proizvodnih kapacitet je angažiranih za izvoz. V primerjavi z letom 1979 je izvoz v prvih devet mesecev letos dosežen z 244, a uvoz samo s 102 odstotkoma. Na še izdelke izvažamo v Za-

hodno Nemčijo, Anglijo, Hollandijo, Avstrijo, Sovjetsko zvezo, Poljsko, Madžarsko in celo v Angolo. Takšna poslovna politika je v duhu naših splošno družbenih prizadevanj in je začrtana v srednjeročnem razvoju podjetja za plansko obdobje 1981-1985. Uspešen nadaljnji razvoj vidimo samo v večji modernizaciji in specializaciji ter večjemu vključevanju v mednarodno delitev dela. Takšno usmeritev in nadaljnje združevanje dela in sredstev z drugimi delovnimi organizacijami je edini porok za večjo socialno varnost naših delavcev.

Omenjeni rezultati so plod uspešnega in permanentnega delovanja samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij v podjetju. Vodstva družbeno-političnih organizacij se prizadevajo, da so delavci informirani o vseh dogajanjih v podjetju in da neposredno na svojih zborih in preko samoupravnih organov odločajo o rezultatih svojega dela.

20-letno obdobje nas spominja na težko, toda bogato in uspešno razvojno pot, zaradi česar smo vsi, ki smo pri tem sodelovali, resnično lahko ponosni, saj je v to našo tovarno vgrajen tudi del našega lasnega življenja.

JOŽE DOŠEN

Nepretrganost Titovega dela

Oktober 1940 je bila v Dubravi, predmestju Zagreba, v popolni tajnosti peta državna konferenca KPJ; glede na obsežnost priprav, število in sestav delegatov iz vseh pokrajin Jugoslavije je imela pomen partizanskega kongresa. Vodil jo je tovariš Tito, ki je konferenco sklenil s preroškimi besedami: da bo prihodnja konferenca že v državi, prosti socialnega in nacionalnega pritiska. Tako se je tudi zgodilo.

Peta državna konferenca KPJ je pokazala organizacijsko moč, idejnopolitično zrelost in trdnost partije. Na njej so določili in sprejeli pot, ki je pomagala jugoslovanskim komunistom, da so spoznali svojo zgodovinsko odgovornost v usodnih dogodkih, ki so takrat trkali na naša vrata. To je bilo Titovo delo – brez njega in brez uresničenih sklepov 5. državne konference KPJ bi danes ne bilo naše nove skupnosti. Takrat in pozneje, ko je ilegalno predvojno delo partije postalo očitno vsem našim ljudem ter celotnemu svobodoljubnemu naprednemu svetu, se je potrdilo, da je bila komunistična partija Jugoslavije edina organizirana politična sila, ki je dojela usodni pomen zgodovinskega trenutka in vso jalovost protiljudske politike nekdanje države. Imela je toliko poguma in moči, da je ljudstvu jasno in odkrito povedala vso resnico o globoki družbeni krizi.

Pokazala je na nevarnosti, ki so grozile državi in pogumno predstavila svoj program, ki je odpiral poti k rešitvam v skladu z resničnimi koristmi ljudstva in države.

Sklepi konference so zato pomenili hkrati tudi dolgoročni akcijski program KPJ. V partiji se je z delom 5. konference razvil nov duh: samostojnost, pogumnost in samokritičnost pri presoji položaja in sprejemanja ciljev ter metod politične akcije. Zdaj, ko gledamo na te usodne dogodke z rahle štiridesetletne časovne oddaljenosti, lahko v celoti dojamemo, kaj je to ilegalno srečanje vodstva revolucionarne delavske partije leta 1940 pomenilo. Konferenca je pokazala, da je KPJ premagala svoje notranje slabosti in zagotovila trdno idejnopolitično enotnost. Kot pomembna politična sila je edina mogla, hotela in znala popeljati delavski razred ter naše narode v boj za socialno in narodnostno svobodo.

Njenih 12.000 članov je v začetku julija 1941 „jurišalo v nebo“. Oni so vsi, ki so po njihovem svetlem zgledu šli v revolucionarni boj, so rešili čast domovine, priborili svobodo ljudstvu in ustvarili temelje za celotno vizijo socializma kot svetovnega procesa.

Danes ima ZKJ pribl. 1.900.000 članov. Nikoli v zgodovini naše partije njene zmogljivosti niso bile večje kot so zdaj. Za uresničitev odgovornih stabilizacijskih nalog se mora ZKJ predvsem usmeriti tudi sama k sebi. Ko poziva vse socialistične sile v državi k ureditvi številnih odprtih vprašanj naše stvarnosti, ZKJ hkrati dosledno nadaljuje revolucionarni boj delavskega razreda za spremembe njegovega gospodarskega in družbenega položaja.

Titova misel in delo sta bila dosledno razredno opredeljena. Kot komunist – revolucionar je navdihoval in vodil ves naš družbeni razvoj. Njegovo delo živi in mora živeti, da bi, kot je dejal o pomenu 5. državne konference KPJ Stevan Doronjski, lahko na svoj lastni, revolucionarni način živela naša družba in naša zveza komunistov.

Izobraževanjem?

je. Z ustanovitvijo enote PIS za tekstilno usmeritev Dolenjske bomo gotovo dosegli enotnejšo in širšo obravnavo usmerjenega izobraževanja v tekstilni usmeritvi. Samoupravni sporazum enote PIS Dolenjske bodo podpisale naslednje delovne organizacije s svojimi temeljnimi organizacijami: uporabniki: „Beti“, Metlika, „Komet“. Metlika, „Labod“, Novo mesto, „Novoteks“, Novo mesto; izvajalci: IC Beti, Metlika, CSS, Črnomelj, DiT, Bele krajine. V prvi vrsti pa bo treba razčistiti status izobraževalnega centra.

OCENA VPISA

Ob razpravljanju o usmerjenem izobraževanju je velikokrat slišati strah, da bo zanimanje za šolanje v tekstilni šoli zaradi znanih vzrokov vedno manjše. V šolskem letu 1980/81 se je vpisalo v Poklicno tekstilno šolo Beti 45 učencev, kar ne predstavlja upadanja v primerjavi s prejšnjimi generacijami. V bodoče bo vpis gotovo večji, kajti želja staršev in učencev je

pridobiti si srednješolsko izobrazbo, česar pa kandidatom dosežani način šolanja ni omogočal. Absolventi poklicne šole so bili po dvoletnem šolanju na slabšem, kot tisti, ki so se zaposlili v delovni organizaciji samo z obvezno osnovnošolsko izobrazbo, kar je gotovo tudi vplivalo na manjše zanimanje za poklic konfeksionarja.

Naloge pri prehodu na usmerjeno izobraževanje, o potrebah delovnih organizacij po kadrih. Na razširjenem sestanku komisije za izobraževanje pri občinskem komiteju ZK smo se dogovorili, da bodo razpravljale o usmerjenem izobraževanju vse osnovne organizacije ZK v TOZD, novembra pa bodo o problematiki razpravljali še člani konference ZK Metlika.

TONI GAŠPERIČ

Osnove so pripravljene

Osnovno načelo delitve v socialistični družbi „vsak po svojih sposobnostih, vsak po svojem delu“, je bilo naše glavno vodilo, ko smo v naši temeljni organizaciji pripravljali pravilnik o delitvi osebne dohodke. Naj že v začetku povem, da osnov in meril udeležbe vsakega delavca ni enostavno določiti, v našem primeru za enkrat celo nemogoče. Torej se bo moral delavec na določenih fazah pač spoprijazniti s tem, da bo nagrajevan po delu svoje skupine. Torej, če bo hotel več zaslužiti, je nujno, da ga ne bo zanimalo samo, kako dela sam, temveč tudi, kako dela sosed – sodelavec, ki opravlja enako delo, le da je na drugem stroju.

Naša temeljna organizacija ima namreč tako zahteven proces, da strojev ne ustavljam, temveč proces teče mesece in mesece, razen ob obveznem čiščenju, popravilih, menjavi materiala itd. Temu pri nas pravimo „kontinuiran“ proces. Ob njem delavec ne ve, kolikšen je njegov prispevek pri učinku, kolikšna je količina, ki jo je proizvedel. To lahko ugotovljamo samo po fazah, oziroma po skupinah strojev.

S sprejetjem novega pravilnika o nagrajevanju pa smo dobili osnove. Zavedamo se, da pravilnik ni idealen, vendar bomo morali z njim živeti, ga dopolnjevati in spreminjati, kajti šele takrat bo dobil pravo vrednost in bo delavce silil k takemu delu, ki mu bo zagotavljalo večji delež osebne dohodke, s tem pa seveda večji standard. Nas pa zadoljuje, da delavce, ki iz določenih vzrokov (pomanjkanje materiala, okvara na stroju itd) ne bodo imeli dela, razporedimo drugam, na dela, ki so vkalkulirana, torej plačana. Vodje skupin, predelavci in obratovodje, ki ne bodo delali po tem načelu, bodo lahko na koncu meseca ugotovili, da je učinek njihove skupine ni-

zek, s tem pa tudi nižji osebni dohodek od drugih skupin.

Če pa kljub temu ne bo možno delavca razporediti na vkalkulirano – plačano delo, bo še vedno veljalo načelo solidarnosti med fazami. Vendar bo potrebno vsako tako zadevo strokovno utemeljiti. Merjenje delavčeve oz. uspešnosti skupin temelji na ugotavljanju količin, kakovosti dela in gospodarnosti. V največjih težavah se bomo znašli pri določanju normativov za posamezne stroje oz. skupine.

Sedaj so ti določeni izkustveno. Težko je reči, koliko delavcev naj opravi določeno delo, koliko delavcev naj streže stroju ali skupini strojev. Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti na kakovost dobavljenih materialov itd. Merila in osnove za ocenjevanje kakovosti dela morajo ustrezati dogovorjenim normativom, ki so opredeljeni z gospodarskim načrtom. Veliko lahko prihranimo pri odpadnem materialu in embalaži, kar seveda direktno vpliva na osebni dohodek.

Režijski delavci so seveda vezani na uspešnost oziroma na kolektivni rezultat skupin s 50 odstotki. Že pri sprejemanju so nekateri razmišljali o tem, da bi režijski delavci, ki delajo direktno s skupinami, bili odvisni z višjim odstotkom, naj bi prodajno službo vezali na prodajo materialov itd. Odirajo se nam torej široke možnosti nagrajevanja uspešnosti pri delu.

Vendar naj ob vsem tem zapišemo, da bo širša družbena skupnost morala tekstilni industriji posvetiti več pozornosti, kajti kaj nam pomagajo kristalno čista merila za nagrajevanje, ko pa je osnova delavčevega osebne dohodke po sistematizaciji tako nizka, da če delavec presega vse normative, dobi za ves svoj trud preskromno plačilo.

JURIJ MATEKOVIČ

CENE SKAČEJO PO VSEM SVETU

Dvanajstmesečni podatki o maloprodajnih cenah v državah evropske deveterice ne razveseljujejo tamkajšnjih prebivalcev in državnikov. Za letos so predvideli 12,3-odstotno poprečno povečanje cen na drobno, do konca julija pa so

zabeležili rast cen za 13,7 odst. Nove cene nafte in prodaja kuriva v jeseni bodo ta odstotek pogonale še malo navzgor. V Vel.

Britaniji računajo, da bodo cene obdržali pri planiranih 20 odst. podražitev. Zmeda z nafto na svetu pa bo v kratkem precej premešala račune vseh cen na debelo in drobno.

V MESTIH ŽIVI 42,7 ODS. PREBIVALCEV

Od 1.903.460 prebivalcev Slovenije nas je avgusta letos živelo v enem izmed slovenskih mest 812.775 ali 42,7%, od tega 47,9% moškega in 52,1% ženskega spola. Od vseh prebivalcev v Sloveniji nas je bilo letos avgusta 924.048 moških oz. 48,5% in 979.412 žensk oz. 51,5%.

KDAJ BO DRUGAČE V KMETIJSKEM IZVOZU?

Lani smo v Jugoslaviji dosegli doslej rekorden izvoz kmetijskih pridelkov. Na tuja tržišča smo jih prodali za pribl. 720 milijonov dolarjev, od tega: živinorejskih proizvodov za 310, sadja in vrtnin za 138, tobaka za 82, pijač za 66, ribjih konzerv za 28 in sladkorja za 28 milijonov dolarjev. Hkrati pa smo lani uvozili iz tujih držav kmetijskih pridelkov za 977 milijonov dolarjev, od tega: žita za 270, sadja za 158, kave, čaja in začimb za 284 in soje ter ribje moke za 88 milijonov dolarjev. Primanjkljaj je znašal torej kar 257 milijonov dolarjev.

BOJ PROTI LAKOTI ŠE NI DOBLJEN

Na drugem svetovnem kongresu o prehrani so leta 1970 v Haagu menili, da je boj proti lakoti v svetovnem merilu dobljen. Žal se to ni uresničilo in vedno bolj smo lahko zaskrbljeni. Žitni primanjkljaj dežel v razvoju se je od 16 milijonov ton v letu 1970 povzpelo že na 71 milijonov ton, kot so to ugotovili za leto 1978. Tia do leta 1985 se utegne povečati celo na 90 ton žit.

Razmerje med poprečnimi cenami in poprečnim osebnim dohodkom delavcev v združenem delu nam ponazarja kupno moč za nekatere življenjske potrebe in storitve. O njej povzemamo iz podatkov Zavoda SRS za statistiko nekaj zanimivih navedb.

Področje cen nas vsekakor vedno zanima, čeprav največkrat govorimo o nenehni rasti cen, pozabljamo pa, da hkrati rastejo tudi osebni dohodki. V zadnjih 10 letih so se poprečni OD delavcev povečali za več kot petkrat. Toda, kaj lahko kupimo s poprečnim mesečnim osebnim dohodkom – urnim, dnevnim ali mesečnim? Statistika zajema podatke o poprečnih cenah, ki so računane iz cen, ki jih opazujejo mesečno v 14 večjih mestih v Sloveniji.

Medtem ko smo za poprečni urni osebni dohodek leta 1970 lahko kupili 1,11 kg riža, 4,97 kg črne kruha ali 1,29 kg testenin z jajci, smo dobili lani za poprečni urni osebni dohodek 1,45 kg riža, 6,44 kg črne kruha ali 1,94 kg testenin z jajci.

Dosegljive količine mesnin so se od leta 1970 do 1979 iz leta v leto večale. Tudi mleka, surovega masla in sira je bilo mogoče

Poceni blago

lani kupiti za poprečni urni zaslužek več kot pred 10 leti. Medtem ko se je kupna moč za olje manj povečala, pa smo svinjske masti lahko lani kupili s poprečnim urnim OD dvakrat več kot leta 1970. Pred 10 leti smo za poprečni urni zaslužek lahko kupili 20 kg prave kave, lani pa le še 15 dkg. Sladkorja: leta 1970 2,68 kg, lani 2,90 kg.

Za en poprečni dnevni OD smo leta 1970 v Sloveniji lahko kupili 0,73 moške srajce iz poplina, 3,76 brisač iz frotirja in 0,58 nizkih ženskih čevljev, lani pa: 0,97 srajce, 5,11 brisač in le še 0,51 ženskih čevljev. Torej so se ženski čevlji dejansko podražili. Podplatenje moških čevljev in striženje sta šla v korak z višanjem poprečnih OD, pocenilo pa se je kemično čiščenje moške obleke. Za poprečni OD smo lani lahko kupili dva kavča, pred 10 leti pa le enega.

Tudi za osebni avtomobil Zastava 750 se je kupna moč povečala: v letu 1970 smo morali za nakup tega avtomobila odšteti 12,6 poprečne mesečne plače, lani pa le še 7,2 – a na splošno mislimo, da so avtomobili zelo dragi. Bencina pa smo za poprečni urni zaslužek dobili lani manj kot pred 10 leti. Tu bodo izračuni letos seveda postavljeni na glavo. Ob splošnih vsestranskih podražitvah in padcu realnih osebnih dohodkov bodo tudi sicer podatki za 1980 precej drugačni kot jih pove desetletno poprečje za čas od 1970 do 1979.

Papir prenese tudi molk

Kakršne delovne prostore ima urednik glasila, takšen je njegov status obveščanja v organizaciji sami, pravijo na republiških sindikatih, odbor za obveščanje in propagando. Še drugače „že po odgovoru vratarja veš, kako je s stvarjo“.

Glasila so kajpada prav različna, toda moč je pisati o tipičnem: v takšnem najdete nekam sumljivo znane dolge zapise o vseh pomembnih in nepomembnih obletnicah in praznikih; v njem se dolgočasite ob razvlečenih (čež več strani) zapisnikih s sej kakšnega od samoupravnih organov, napisanem v grozotnem jeziku; v njem je včasih nekaj strani natisnenih gradiv, pripravljenih za sejo, ki se je potem bogvekako končala; za tolažbo so zadnje strani človeške, z vestmi o dosežkih domačih športnih in planinskih zanesenjakov, sličico najbolj požrtvovalnega krvodajalca, križanko in kakšno pesmico, ki poje kdove čemu ali komu na čast.

V takšnem glasilu podobica generalnega komajda kdaj izostane. V tem tipičnem glasilu pa ni niti besede – če je, pa je zamudniška, zavita in meglena – o tistem, kar bi delavca zares mikalno izvedeti, kar je pomembno za odločanje, za njegov odnos do dela. Redkokdaj kaj o

tem, odkod naenkrat izguba v sosednjem tozdu (direktor pa je še na zadnji proslavi delavcem in občinskim v obraz govoril o uspešnih prizadevanjih za boljše jutri); nič konkretnega o tem, ali so tudi za skupne službe vendarle že stuhali kakšen način nagrajevanja po delu ali pa stimulativne točke delijo še kar naprej in po načelu danes meni – jutri tebi (njih, proizvodne, pa so znova privili za vsako minuto in vsak odvečen gib); nič o nenadnem tihem odhodu vodje tega – in – tega tozda (šušlja pa se o prav pikantnih zgodbicah, vse na račun tozda), nič o prekinitvi dela (pa čeprav so se tisto jutro in tudi kasneje oglasili prav vsi „občinski dejavniki“).

Nič, o čemer bi rekli, da je kritično.

Ob akciji „1000 novih delavcev sodelavcev“, ki jo – za boljše obveščanje – že od maja sem vodijo republiški sindikati, so komisiji za obveščanje pri sindikatih občine Ljubljana–Šiška uredniki tamkajšnjih glasil na vprašanje o razmerju med kritičnimi in obvestilnimi članki odgovorili z naslednjimi številkami: 10 : 90, 20 : 80, 1 : 4 itd. Pri tem gre seveda za kritično pisanje o poslovanju in razmerah v organizaciji, „kajti v glasilih lahko pljujejo na zvezni izvršni svet, pa jih ne bo mihče za to prijel“, ugotavlja o tem, kaj je za koga „boleče“ boštjan Pirc, predsednik odbora za obveščanje in propagando pri republiških sindikatih.

Silno poenostavljeno bi bilo reči: kakršen urednik, takšen časopis, obveščanje nasploh. Pa vendar to v precejšnji meri drži – so ljudje s hrbenjico in lastnim mišljenjem, še več jih je, ki so oboje morda celo imeli, pa tudi izgubili.

Kot sodijo v odboru za obveščanje in propagando pri republiških sindikatih, imajo ljudje, ki urejajo glasila, in tudi sicer skrbijo za obveščanje v organizaciji, predvsem

srednjo izobrazbo, po poklicih pa so prav različni. Ni malo organizacij, v katerih za obveščanje skrbijo tajnice, pa tudi takšne je najti (Žito, Brest), v katerih so uredniki direktorji, tako so v impresumu tudi zapisano. Končno, so tudi časopisi, v katerih ni mogoče prebrati, kdo je urednik, ali pa ga časopis sploh nima.

„Ljudje, ki skrbijo za glasila, zagotovo pogosto živijo v strahu, da se jim bo zgodilo kaj hudega, če bodo to in ono zapisali,“ pravi Boštjan Pirc. „Kritična informacija v resnici pogosto dvigne veliko razburjenje, pa čeprav je bolj zaskrbljujoče, da ni razburjenja, kadar informacije sploh ni, razen med delavci, seveda.“ Do konfliktnih situacij pa prihaja prav zaradi neobveščeniosti.

Po mnenju Boštjana Pirca naj od ljudi, ki v organizacijah skrbijo za obveščanje, ne bi zahtevali, da „so velika peresa, dobri avtorji, ampak zlasti dobri organizatorji obveščanja.“

Predvsem pa naj bi bila pri obveščanju pomembna vsebina in ne oblika.

Medtem ko je pri biltenih, ki izhajajo občasno, pa takrat, kadar je to potrebno, videti, da nimajo nič skupnega z razsipavanjem denarja, s časopisi ni tako. Podatkov o tem, koliko stanejo, ni (kar je škoda), tudi primerjav in kriterijev, ne. Obstajajo le opažanja, da „jih mnogo izhaja na prekrasnem papirju, z barvnim tiskom in slikami; za mnoge tudi vemo, da jih bolj kot za obveščanje delavcev uporabljajo za predstavitev organizacije zunanjemu svetu,“ pravi Vladimir Jerman.

Pa ne le zato, tudi kot izgovor, kadar zavoljo neobveščeniosti v organizaciji zaškriplje, češ, saj imamo vendar časopis, lep in urejen. Toda papir pravimo, vse prenese. Tudi molk.

Po teleksu
Priredil S. M.

Iz Kometa

Mladi so se v oktobru zopet pomerili v svojem znanju na kvizu „TITO–PARTIJA–REVOLUCIJA“, ki ga je organiziralo občinsko vodstvo mladine. Sodelovalo je pet ekip in vojak iz črnomaljske vojne pošte. Našo ekipo so sestavljale Duška Trampuš, Marjana Vukšinič in Zinka Malješič. Zasedle so solidno tretje mesto.

V devetih mesecih letošnjega leta smo dobro poslovali. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta se je celotni prihodek povečal za 31 odstotkov, dohodek za 29, čisti dohodek za 27 in ostanek čistega dohodka za 35 odstotkov.

Na področju zunanjetrgovinske menjave beležimo močno povečan izvoz. V letošnjih devetih mesecih smo z ozirom na isto obdobje v 1979. letu povečali izvoz za 144 odstotkov, kar je popolnoma v skladu z resolucijo o izvajanju družbenega plana SR Slovenije in z našo razvojno politiko.

Pri analiziranju uresničevanja stabilizacijskega programa za leto 1980 smo ugotovili, da je bolniška do 30 dni v devetih mesecih za 1,31 odstotkov nižja od zastavljene s stabilizacijskim programom. Pozitivni premiki se kažejo tudi pri izkoristku materialov in kakovosti razreza blaga. Še vedno pa izgubimo veliko časa pri priходу na delo in odhodu z dela. Zagotovo bo tudi ta problem v pretežni meri rešen, ko bomo uredili tovarniški prostor in ga ogradili.

Delavski svet je na svoji redni seji 31. oktobra med ostalim priporočal družbenopolitičnim organizacijam, da v soboto, 15. novembra, organizirajo prostovoljno delo za ureditev okolice tovarne. Prepričani smo, da bo akcija uspešno stekla, če nam le ne bo nagajalo vreme.

S. Z.

O SMRTNOSTI DOJENČKOV V AVGUSTU 1980

Značilen pokazatelj zdravstvenega stanja otrok in splošnega socialno-ekonomskega ter kulturnega razvoja družbe je podatek o smrtnosti dojenčkov. V zadnjih 12 mesecih je koeficient umrlih dojenčkov na 1000 živorojenih otrok 14,9, leto prej je bil višji (15,3), avgusta letos pa je presegel oba (17,1). Na 1000 živorojenih otrok je v avgustu letos umrlo 17 otrok, starih do enega leta.

NEKOČ: 6 LITROV NAFTE ZA 1 KG PŠENICE

Letošnje napovedi kažejo, da svetovni pridelek žita ne bo dosegel količin iz leta 1979, ko smo doživeli drugo izmed rekordnih letin v zadnjih desetletjih. Izvoz žita na svetu bo zato manjši od uvoznih potreb, kar bo hkrati povečalo cene žitu. Slednje bodo prišle v korak s skoki cen nafte, ki ne korakajo več, temveč „divjajo“ navzgor proti vsem pričakovanjem. Cene pšenice in nafte so skoraj že izenačene, nekdam je normalno razmerje znaša-

lo: 1 bušel (27,2 kg) pšenice = 1 barel (sodček 159 litrov) nafte, kar bi pomenilo 6 litrov nafte za kilogram pšenice.

Neodvisnost od uvoza krušnih in krmnih žit pomeni tudi za našo državo osnovni pogoj, da bomo imeli pozitivno zunanjetrgovinsko bilanco v kmetijstvu. Naš „zeleni načrt“ zato ne poudarja zaman, kako izrednega pomena je osamosvojitve Jugoslavije v pridelovanju krušnih žit. Pri žitih se moramo čimprej uvrstiti med izvoznike. Celo Grčija izvažata zadnja leta pribl. četrtilijona ton žita!

NOVA PRIDOBITEV – Beti je kupila dvajsetsežni avtobus, ki bo primeren tudi za izlete manjših skupin. Avtobus ima prijetno notranjost, vožnja v njem je udobna, če poleg tega potujete še s prijetno družbo, imate popolno zadovoljstvo.

OB 20-LETNICI KOMETA

Na sejem s tovornja-kom

MARICA MARIČ, rojena 21. novembra 1938. leta, izučena krojačica, je modelarka. 1956. leta je končala poklicno krojaško šolo v Kamniku, nato je prišla v Metliko. Naslednje leto se je zaposlila v Beti in kot šivilja delala na normo.

6. decembra 1960. leta je prišla v KOMET. Bila je ena od prvih delavk.

— POVEJTE, KAKO JE BILU TAKRAT, KO STE PRIŠLI V KOMET?

„Stavba, v kateri je bil „stari“ Komet, stoji na Pungartu. Delala sem za strojem. Moram povedati, da smo imeli takrat okrog deset šivalnih strojev, bili so samo enoičelni. Delali smo v dveh izmenah, čeprav nas je bilo samo dvajset šivilj. Drugače ni šlo, ker je bilo premalo strojev. Svoje mehanika nismo imeli. Enkrat tedensko je prihajal mehanik iz Beti, da je pregledal stroje in popravil okvare. V začetku smo

šivali skoraj vse; predpasnike, halje, uniforme za bolnišnice, otroško lahko konfekcijo...“

Specialnih šivalnih strojev nismo imeli, zato smo bili prisiljeni mnoga dela opravljati ročno. Tako smo na roke obšivali, prišivali gumbe, robili krila. Nedrčke smo začeli šivati šele pozneje. Takrat je bil direktor Komet tov. Fuks, ki je priskrbel ves potreben material in prodajal naše izdelke. Če se danes ozrem nazaj, se mi zdi skoraj neverjetno, da smo sploh lahko uspeli.“

— KAKO PA STE IMELI UREJENO DRUŽBENO PREDHRANO?

„V začetku smo nosili malico od doma, vendar smo kmalu dobili kuhinjo, ki je bila v Predovičevi hiši. Od tam smo nosili hrano v košarah in loncih v delovne prostore in tam malicali. Potem je bila kuhinja z menzo v kletnih prostorih TVD Partizan.“

— SE SPOMINJATE KAKŠNEGA PRIJETNEGA DOGODKA IZ TISTIH ČASOV?

„Da. Vedno, kadar se spominim, se moram nasmejati. Ne vem točno, katerega leta je bilo. Vem, da je tega že zelo dolgo. V Kometu smo organizirali ogled Zagrebskega velešjma. Ker takrat še ni bilo udobnih prevoznih avtomobilov, smo prošli tov. Toneta Horvata, da nas je peljal s tovornjakom. Na zadnjem delu smo položili deske in se nanje vsedli. Po ogledu smo se vračali domov. Ustavili smo se še na vrtni veselici na Suhorju. Čeprav je bilo to naše potovanje zelo skromno, smo se imeli lepo. Za konec bi rada povedala še to, da smo mi, ki smo spremljali razvoj Kometu od začetka, še posebno zadovoljni, ko vidimo, kako lepo smo napredovali in se tudi uveljavili na tržišču. Vsem delavcem Kometu želim še nadalje takih uspehov.“

M. Ž.

Dvajset let zvestobe

Ena izmed treh jubulantk, ki so ostale zveste kolektivu Kometu vse od njegovega začetka, je tudi KARLINA VUKŠINIČ. Preden je prišla v Komet oziroma Invalidski zavod, kot se je takrat imenovalo podjetje, je imela za seboj že dvanajst let službovanja v gradbenem podjetju v Novem Beogradu.

— PRED DVAJSETIMI LETI STE SE ZAPOSILILI V SE-

DANJEM KOMETU. ZAKAJ STE SE ODLOČILI ZANJ?

„Privlačevalo me je samostojno delo in želja, da bi spoznala tudi delo v industriji. Zadržni sektor je imel takrat namreč trgovinski značaj. Ne nazadnje pa me je pritegnil tudi boljši zaslužek, saj sem imela že družino in vsak dinar je prišel prav.“

— SE SPOMINJATE PRVEGA DNEVA?

„Najprej sem v roke dobila dokumentacijo o registraciji podjetja in o dodeljenih sredstvih. Spoznala sem, da ne bo lahko, saj je novoustanovljeno podjetje oziroma zavod, kot se je takrat imenovalo, razpolagalo z minimalnimi obratnimi in osnovnimi sredstvi.“

— V ZAČETKU BI VSE ZAPOSLENE LAHKO PREŠTEL NA PRSTE. LAHKO NAŠTEJETE IMENA PRVIH SODELAVCEV?

„Poskusila bom. Če bo kaj narobe, naj mi ne zamerijo. Od šivilj so bile zaposlene Marija Gomik, Marica Tasi, Jožefa Bezeg in Kristina Nastav. Proizvodnjo, če se temu takrat lahko tako reče, je vodila Amalija Skoliber. Direktor oziroma upravnik, dokler smo bili registrirani kot zavod, je bil Manek Fuks. Delitve dela ni bilo. Jaz sem v začetku opravljala vsa računovodska, personalna in administrativna dela. Toda čeprav je bilo v tistih časih za kadre izredno težko, se je število zaposlenih počasi večalo, s tem pa tudi delitev dela.“

— KAKŠNE SO BILE TAKRAT RAZMERE ZA DELO?

„Danes sploh ne morem verjeti, da je bilo res tako težko. Nismo imeli niti pisalnega niti računskega stroja. V

začetku nas je celo za eno mizo sedelo več, da ne govorim o težavah s pisarniškim materialom. Začeli smo dejansko iz nič.“

— KDAJ SE JE OBRNILO NA BOLJE?

„Reči moram, da smo ves čas nenehno skrbeli, da bi si ojačali lastna obratna in osnovna sredstva, čeprav velikokrat v škodo osebnih dohodkov. Vendar smo se z velikimi težavami otepali najmanj osem let, dokler nismo našli primerne proizvodnega programa. S prehodom na današnji ozko specializirani proizvodni program in na industrijski način proizvodnje smo lažje zadihali.“

— STE KDAJ POMISLILI, DA BI ZAPUSTILI KOMET?

„Niti ne, čeprav sem večkrat v začetku obupala zaradi denarnih težav. Zaupala sem kolektivu in mi mi žal teh dvajset let, ki sem jih preživela v Kometu. Vesela sem, da se je podjetje tako lepo razvilo.“

— VAM JE OSTAL KAKŠEN DOGODEK POSEBNO V SPOMINU?

„Proslava desetletnice. Takrat smo bili vsi izredno veseli in zadovoljni. Kako tudi ne bi bili! Za nami je bilo najtežje obdobje v našem razvoju. Podjetje je kazalo lepe uspehe in napredovanje, pred nami pa je bila dobro načrtana pot, kar potrjujejo tudi današnji rezultati.“

— IN KAKO NAPREJ?

„Kar zadeva mene, imam do pokoja še dobri dve leti. Ne bo težko vzdržati. Po čutim se zdravo, svoj poklic imam rada in še vedno z veseljem hodim v službo. Kolektivu pa želim uspešno poslovanje in razvoj tudi v bodoče.“

S. Z.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi matere Marije Gornik se iskreno zahvaljujem Osnovni organizaciji sindikata TOZD kodranka in volna za podarjeni venec. Prav tako lepa hvala sodelavcem in vsem, ki so mi izrekli sožalje ter so se udeležili pogreba.

IVAN GORNIK

ZAHVALA

Ob smrti očeta Stjepana Jakšiča se zahvaljujem sodelavcem in Osnovni organizaciji sindikata iz obrata otroške konfekcije Žakanje za podarjene vence in denarno pomoč. Hvala vsem, ki so mi stali v teh težkih trenutkih ob strani.

ANA KLEMENČIČ

ZAHVALA

Ob smrti mojega očeta Jureta Novosela se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz TOZD Barvarna in OOS za podarjena venca in denarno pomoč.

SIN JURE Z DRUŽINO

MEDNARODNI TENIS — 25. in 26. oktobra 1980 je bilo v metliški športni dvorani pri osnovni šoli II. mednarodno mladinsko prvenstvo Jugoslavije v namiznem tenisu. Prišli so igralci iz Avstrije, Romunije, Zvezne republike Nemčije, Italije, Češkoslovaške in Jugoslavije. Organizacija je bila več kot vzorna, pokrovitelj je bila občinska skupščina Metlika, njen predsednik Franc Vrvišar pa je prejel zlato plaketo Namiznoteniške zveze Jugoslavije za brezhibno pripravo tekmovanja, ki ga je organizirala samoupravna telesnokulturna skupnost Metlika, na čelu s prizadevnim Cvetom Rusom. Predsednik pripravljalnega odbora pa je bil doktor Eugen Bienenfeld. Na sliki: pred slavnostno otvoritvijo. (Foto: Janez Žele)

Organizirano proti petelinu

Požarna varnost je pomemben del splošne varnosti ljudi in premoženja. V celoti se vključuje v koncept splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite in je pomemben prispevek h krepitvi obrambne sposobnosti naše skupnosti.

Z zakonom o varstvu pred požarom (Uradni list SRS 2/76) so bile v vseh občinah ustanovljene samoupravne interesne skupnosti za varstvo pred požarom, ki povezuje interese delovnih ljudi in občanov na področju požarnega varstva. Te skupnosti sprejemajo po programih požarnega varstva samoupravne spoznanje o financiranju te dejavnosti in se dogovarjajo z izvajalci, poklicnimi gasilskimi enotami in prostovoljnimi gasilskimi društvi o načinu izvajanja programov.

Najpomembnejše organizacije za požarno varstvo v SR Sloveniji so prostovoljna gasilska društva, poklicne gasilske enote, specializirane enote civilne zaščite in enote JLA.

Poseben pomen ima preventivna dejavnost. To je požarnovarnostno usposabljanje delovnih ljudi in občanov v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih; to je propaganda, ki skrbi za požarnovarnostno kulturo ljudi. Čeprav so OZD in krajevne skupnosti po zakonu obvezne skrbeti za protipožarno preventivno dejavnost, ugotavljamo, da se le-ta ne izvaja v zadostni meri. Boljši rezultati so pri tem v prostovoljnih gasilskih društvi, v osnovnih šolah in v okviru obrambne vzgoje občanov, ki jo izvajajo organi civilne zaščite.

Večletna prizadevanja, da bi pri projektiranju novih objektov ter večjih komunikacij upoštevali sodobne principe požarnega varstva, so dala določene rezultate. Seveda pa z doseženim ne moremo biti zadovoljni, saj še vedno gradimo veliko takih objektov, ki ne zagotavljajo zadostne požarne varnosti.

Podružbljanje požarnega varstva ima pozitiven vpliv na nadaljnje utrjevanje samoupravne organiziranosti te dejavnosti. Takšna organiziranost je vključena v požarno-preventivne akcije množice delovnih ljudi in

občanov in omogočila boljše opremljenost gasilskih enot.

Samoupravne interesne skupnosti za varstvo pred požari, ki so po zakonu ustanovljene v vseh občinah, so organizirane enotno: skupščina, ki je sestavljena iz zbora uporabnikov in zbora izvajalcev, izvršni odbor, strokovne komisije in odbor za LO in DS. Z ustanovitvijo SIS za varstvo pred požari je materialna podlaga požarnega varstva občutno večja: financiranje poteka po samoupravnih sporazumih med občinskimi SIS in TOZD. Tam, kjer sporazumi še niso podpisani, so občine sprejele ustrezne odloke, s katerimi zagotavljajo reden dotok sredstev. Višina prispevne stopnje je različna glede na potrebe, obračunava pa se od bruto osebnega dohodka delavca v združenem delu. Samoupravne interesne skupnosti za varstvo pred požari so dosegle tudi konkretne rezultate, ki se kažejo v stabilnem sistemsko urejenem sistemu financiranja, nadaljnjem podružbljanju požarnega varstva itd. ter pri načrtovanju in nabavi opreme, ureditvi statusa poklicnih gasilskih enot itd.

STANJE POŽARNEGA VARSTVA

Večletni podatki o številu požarov in o škodi nedvoumno kažejo, da število požarov stagnira, medtem ko škoda še vedno narašča. Naraščajoča škoda je posledica vgrajevanja vse dražjih in bolj zapletenih objektov in naprav, pa tudi inflacije. Stagniranje števila požarov je uspeh vseh delavcev, ki delajo pri požarnem varstvu.

V prvem polletju letos pa škoda zaradi požarov močno odstopa od večletnega trenda. Gre za 9,8 % povečanje števila požarov. V spomladanskem obdobju je bilo izredno veliko gozdnih in travniških požarov kot posledica neuresničevanja vseh sprejetih ukrepov. Pri požarih v OZD je ugotovljeno povečanje škode, ki je glede na vrednost že preseгла celotno lansko škodo. Najhujši požari v tem času so bili v prvem polletju, bilo jih je 16, med temi dva katastrofalna (Utok Kamnik in v skladišču TO v Murski Soboti). Večina požarov je nastala zaradi neizpolnjevanja in neupoštevanja varnostnih in tehničnih navodil, malomarnega ali neresnega dela, v nekaj primerih pa tudi zaradi naklepnega ravnanja. Manjši del teh nesreč je posledica objektivnih razmer.

Da bi čim hitreje izboljšali sedanje stanje požarne varnosti, je dal republiški sekretariat za notranje zadeve pobudo, naj vsi

njegovi organi v sodelovanju z občinskimi in medobčinskimi požarnimi, inšpekcijami organizirajo sestanke za odgovorne delavce v OZD, predstavnike industrijskih gasilskih enot, prostovoljnih gasilskih društev in dimnikarske službe, da bi v okviru svojih nalog in pristojnosti pregledali objekte, kjer bi zaradi delovnega procesa lahko prišlo do požara; da bi v OZD bolj odgovorno skrbeli za varnostne ukrepe, kadar uporabljajo delovna sredstva, ki ogrožajo požarno varnost; da bi večkrat in organizirano nadzorovali tehnično brezhibnost naprav za gašenje požarov in izvajali druge preventivne ukrepe.

Ugotovljeno je, da so delavci dovolj osveščeni, predvsem v organizacijah združenega dela, ki so požarno močno ogrožene (predelava in skladiščenje vnetljivih tekočin in plinov), saj tu zadnja leta ni bilo večjih požarov. Težja pa je problematika v industriji z dolgoletno tradicijo (lesna, tekstilna, kovinska ipd.). Večina teh obratov je bila zasnovana še pred vojno, ko niso dovolj skrbeli za požarno varnost in je zato v teh obratih kljub velikim naporom delavcev težko dosledno izvajati določila zakona o varstvu pred požarom. Deloma je za slabo stanje kriv tudi kadrovski sestav delavcev v teh panogah, ki bi morali opravljati oziroma voditi službo požarnega varstva.

Republiški inšpektorat za požarno varnost je opravil preglede pri večjih distributerjih plina in ugotovil, da ti pomanjkljivo opravljajo nadzor nad porabniki plina. Predstavniki plinar to opravičujejo z dejstvom, da nimajo pregleda nad potrošniki, saj lahko vsakdo kupi jeklenko v trgovini in jo polni, kjerkoli želi. Za mestne mreže je bilo ugotovljeno, da je precejšen del že zastarel. Tudi zaradi uvedbe zemeljskega plina je prišlo do večkratnega uhajanja plina (dosedanji plin je bil vlažen, zemeljski pa je popolnoma suh in suši tesnila). Vse plinarne v SR Sloveniji imajo organizirane ekipe, ki lahko posredujejo takoj, ko ugotovijo okvaro (uhajanje) na plinovodu, poleg tega imajo izdelane sanacijske programe. Na magistralnem plinovodu ni bilo nobene nesreče.

INŠPEKCIJSKA DEJAVNOST

Iz statističnih podatkov o vzrokih požarov je razvidno, da je človeški faktor povzročitelj večine požarov v glavnem zaradi nepoučenosti in malomarnosti. Republiški inšpektorat za požarno varnost je svoje delo

usmeril predvsem na osveščanje prebivalstva. Organi požarne inšpekcije so se aktivno vključili v akciji NNNP, skupaj z delavci milice pa so opravili vrsto preventivnih pregledov v OZD, da bi ugotovili usposobljenost nočnih čuvajev in drugih delavcev ob morebitnih požarih. Ugotovitve so bile objavljene v lokalnih sredstvih javnega obveščanja, da bi preventivno vplivali tudi na druge.

(nadaljevanje v prihod. št.)

Betko ima besedo

Med malico je zadnje čase v naši menzi prijetno. Mize so lepo pogrnjene, s police prihaja zabavna glasba, ki pripomore k teku. Manjka pa stolov. Da, mize so, stolov pa ni dovolj. Drug drugemu si jih pulimo izpod koncev hrbtič. Betko predvideva, da se bo zadeva uredila, kakor hitro bodo odgovorni prebrali te vrstice. Saj veste, kako je: vsakdo ima rad svoj stolček. Če že ne v delovni organizaciji, pa vsaj pri malici.

Po novem vozi Zeleni vlak v Ljubljano tudi iz Metlike. Beti je kupila dve letni vozovnici, ki ju bodo množično koristili vodilni ljudje iz naše delovne organizacije za službena potovanja v belo mesto. Potovanja v dvoje se bodo odrazila v nižjih potnih stroških in mogoče še v čem, saj ne smemo pozabiti, da je semiški predor precej dolg. Teman pa tudi.

Da bi naš uredniški odbor živahneje zadihal, da bi bolj skrbel za obveščanje in da bi se mu vrnila izgubljena volja do dela, smo se zbrali pred kratkim v Veseličevi gostilni v Podzemlju, kjer smo jedli in pili na stroške iz lastnih žepov. Člani uredniškega odbora so pokazali neverjetno zagnanost, bili so aktivni, da je natakarica komaj dohajala njihovim željam. Škoda, da so takšni le za gostilniško mizo. Uradno zadolženi za informiranje pa še tam ne.

Ugasla zvezda

Ob bregovih jezera Titikako tudi danes prebivajo ljudje: plemo Uru. Stanujejo na splavih iz trstike in v preprostih kočah. Jezero jim daje vse, kar potrebujejo za življenje: riže, ptiče, gradivo za čolne in kočice. Alo so Uruji potomci indijanskega plemena Aimara?

Ko je bilo jezero še večje od današnjega, tako pripovedujejo Uruji, so njegovi valovi lizali stopnice, ki so vodile do svetišča z mogočnimi kamnitimi kipi. Kdo jih je zgradil? Zakaj so se sesuli? Uruji tega ne vedo ali pa nočejo povedati. Pripovedujejo o obdobju „teme“, ki je vladala, preden se je pojavilo sonce. In po stopnicah sta se ob nastanku sveta sonce in luna povzpela v nebo.

Nihče ne ve, koliko je staro ime Tiahuanako. Skrivnostno je kot mesto tega imena, kot njegovi orjaški templji, piramide, vrata in podobe. „Trg Guanaco“, „izvor stvamika“, „bog svetlobe“, „središnji kamen“ – to je le nekaj čudnih oznak, ki so se ohranile. Strokovnjaki ne vedo niti tega, iz katerega indijanskega jezika izvira ime Tiahuanako.

Prvi raziskovalci, ki so se znašli sredi orjaških ruševin tega mesta, pred velikanskimi skalnimi skladi, ki so goli in zapušteni ležali pod pekočim soncem in tonili v smrtonosni molki, so zadržanim dihom ostremi pred čudovito podobo: velikanski razpokani reliefi, stopnišča, vrata in stebri, sesuti zidovi, skrivnostni monoliti, ki so s praznim pogledom strmeli v pusto, sivo rjavo daljavo. Ali je bila tod, kot so sprva domnevali, zibelka človeštva? Ali je to najstarejše mesto na svetu? Njegovo starost so najprej ocenili na 18.000 let, vendar znanost ne verjame več tej oceni. Strokovnjaki pripisujejo Tiahuanaku največ 2000 let, torej naj bi spadal v obdobje našega štetja.

Vendar je ostalo nepojasnjeno, kakšni ljudje so postavili to mo-

gočno mesto iz predinkkviskih časov. Ti ljudje so namreč znali tako natančno sestaviti ogromne kamnite oltarne plošče, da mednje ni mogoče vtakniti niti noževega rezila. Še sedaj so ostanki plošč dolgi 6 metrov, 4 metre široki in 1,5 metra debeli. Tukaj so premikali, obdelovali in gladili kamnite klade, ki so zahtevale kikslopske moči. Večina jih tehta 30 do 50 vsaj dvakrat težje. Nihče si ne more pojasniti, kako je lahko primitivno ljudstvo s kamnitimi dletmi in kladivi opravilo tako delo.

Kako so sploh nalomili skale v kamnolomih in jih pripeljali čez jezero? Ali na splavih iz trstičja? Ali so imeli vozove, vprežno živino, žerjave in škripčevja? Najbrž so te domneve preveč fantastične. Toda kako jim je potem uspelo? Ali so bili graditelji teh orjaških stavb velikani? Še danes imenujejo tamkajšnji Indijanci nekatere kamnite kipe „velikani“ in „veliki bratje“.

Avstrijski inženir Arthur Poznansky, ki je tu prvi začel izkopavanje, je poleg zlatih igel in orodja, črepinj in posod odkril tudi maske. Naletel je na nešteto grobov z okostji ljudi, ki so bili manjši od njega samega. Številne od starosti potemnele in krhlijeve so imele sledove čudnih operacij: za kovanec velike luknje na čelu, temenu in sencih.

Ni bilo mogoče ugotoviti ali so bolniki ta poseg preživeli, toda odprtine v lobanji so bile tako strokovno izvrstne, kot da bi kirurji imeli pri roki najmodernejša orodja, ne pa kamnite žage in nožičke iz obsidiana.

Poznansky je imel velike težave z roparji grobov in plenilci najdišč. V njegovih časih so tamkajšnji prebivalci še iskali med ruševinami kamenje za zidavo. Njegovi nasledniki so imeli lažje delo. Nadaljnja izkopavanja so prinesla nova spoznanja, toda prava rešitev je ostala skrivnost. Vendar se je izkazalo, da izvirajo zgradbe iz različnih obdobij. Tiahuanako ni bil zgrajen v enem dnevu, kot pravi pripovedka. Prve velikanske zgradbe so postavili neznanii praprebivalci, zadnje pa očitno Inkci.

Svetišča so bila razporejena po ozvezdih. Bogato okrašena vrata so bila v bistvu velik koleदार. To se znamenita „sončna vrata“, ki so iz klesana iz enega samega štiri metre visokega in tri metre širokega kamnitnega sklada. Na njih je velik jaguarjev obraz, okoli njega pa 48 čudnih kraljatih postav. Ali je bil to obraz vsemogočnega boga?

Vsebuje poteze človeka in jaguarja, kondorja in kače. Iz velikih oči mu kapajo solze. „Bog toči življenje. Pripovedujejo zgodbe Indijancev z višavja. Po prastarih pripovedkah je bil bog Viracocha stvarnih vsega življenja in je imel jaguarjevo glavo. Prve ljudi je ustvaril iz kamna in jim dal velikanske postave. Vendar so se mu uprli. Zato je ustvaril navadne ljudi, ki pa so imeli orjaško moč in so znali „ravnati s kamenjem“. Njihovi kralji so se imenovali Amauta. Ustanovili so kraljestvo Piru in vladali dolga stoletja.

Na tisoč metrov dolgi ploščadi se dviga osrednja zgradba v Tiahuanaku: to je Akapana, ki stoji na 15 metrov visokih piramidastih temeljih, od druge stavbe so ostale samo ruševine. V notranjosti je poglobljeno dvorišče, do katerega vodi velikansko stopnišče. Nekoliko stran leži „palača krst“ s številnimi čudovito obklesanimi kamni.

In slednjič Puma Punku, levja vrata, ki jih imenujejo tudi vodna vrata. Tu so kamniti sedeži in oltarji, stopnišča, kamnite sobe, ki nosijo turbane, izgotovljeni in na pol vklesani skladi in kipi. Zmeda je tolik šna, kot da bi življenje umrlo v enem samem trenutku. Katera sila je prekinila delavce pri njihovih opravilih? Tega ni bilo mogoče ugotoviti. Našli so kipe iz bazalta in rdečega peščenca, v njihovih očesnih votlinah se je nekoč lesketalo zlato in dragi kamni, mali ribniki so bili obdani z marmorom – ali je bil tu največji sončni tempelj na zemlji?

Poznansky je ugotovil, da je Puma Punku s svojimi dvojnimi zidovi in desetimi vrati postavljen na štirih ploščadih, ki imajo obliko piramide. V vsaki ploščadi so velike podzemne sobane! Ali so to vodovodni rezervoarji? In ali so hodniki, ki vodijo iz njih, preprosti kanali? Kaj so skrivali v teh sobanah? Oltarje, prestole ali krste? Ali je vsaka od teh piramid skrivala grob kot v Egiptu? Ali so bile kamnite sobane narejene le za najsvetejše?

„Tega najbrž ne bomo nikoli izvedeli“, je zapisal francoski raziskovalec Louis Baudin. Sončna vrata bodo ostala nema priča nenavadnih dogodkov in nikoli ne bomo znali razvozlati nerazumljivih znamenj, ki so vklesana vanje. Tiahuanako bo ostal ugasla zvezda.

29 litrov na leto

Letošnja mokra in hladna jesen je prenekateremu dolenskem in belokranjskemu vinogradniku zagrenila veselje in zmanjšala dohodek. Kaj pomeni vinograd dolenskemu človeku, dobro vemo, pa si zato danes pogledimo nekaj podatkov o „vinu na svetu“.

Svetovni pridelek vina znaša okoli 300 milijonov hektolitrov, jugoslovanski delež pri tem dosega 6,5 milijona hl ali 2,17 odstotkov, medtem ko proizvedemo v Sloveniji med 350.000 in 400.000 hl vina na leto, kar pomeni okrog 5,8% jugoslovanske in 0,12% svetovne proizvodnje vina. Lani je bila na svetu rekordna vinska letina, saj je bilo „rujne kapljice“ za približno 20% več kot v letu 1978 ali rekordnih 362 milijonov hektolitrov. Največ vina na svetu pridelata Francija – 83.500.000 hl, sledijo pa ji Italija, Španija, Sovjetska zveza, Argentina, Portugalska, ZDA, Zahodna Nemčija itd.

Pred tremi leti je bilo na svetu zasajenih z vinsko trto 10 milijonov in 262.000 ha zemljišč. V Jugoslavi-

ji imamo približno 247.000 ha vinogradov ali 2,4% svetovnih, v Sloveniji pa 19.311 ha ali 7,8% jugoslovanskih oz. 0,19% svetovnih vinogradniških površin. Čeprav marsikje po svetu znižujejo vinogradniške površine, pa pridelek grozdja narašča. Leta 1978 so na svetu pridelali nekaj nad 582 milijonov stotov grozdja, v Jugoslaviji od tega malo nad 10 milijonov ali 1,7% svetovne proizvodnje. V Sloveniji smo pred 2 leti pridelali 693.000 stotov grozdja, kar je 6,9% jugoslovanske oz. 0,11% svetovne proizvodnje.

Poprečen svetovni hektarski pridelek grozdja se vrti okoli 56,7 stotov, v Jugoslaviji 40,5 stotov in v Sloveniji 35,8 stotov. Rekord v proizvodnji grozdja na hektar ima ZR Nemčija – 115 stotov ali 2,5 krat več kot v Jugoslaviji.

In prodaja vina? Skupna poraba na svetu se je ustalila in znaša okrog 287 milijonov hl na leto. Poraba na prebivalca se suče od 98 litrov v Franciji od 0,4 litra v Turčiji. Jugoslovan popije na leto približno 29 litrov vina (češar mnogi Dolenjci seveda ne bodo verjeli!). Več kot mi popijejo vina na leto na Portugalskem, v Italiji, Argentini, Španiji, Avstriji, na Madžarskem in v Romuniji, manj kot mi pa Nemci, Bolgari, Belgijci, Avstranci, v Sovjetski zvezi, na Danskem, Češkem itd. Na svetu narašča poraba kakovostnih vin. Vina s preklom so vedno bolj iskana, čeprav so znatno dražja.

Mednarodna trgovina z vinom je zelo živahna, saj tudi največje države proizvajalke uvažajo veliko vina. Skupna menjava je leta 1978 znašala 41 milijonov hl vina. Med največjimi svetovnimi izvozniki vina so Italija (12,5 milijona hl), Francija, Španija, Alžirja, Bolarija, Madžarska, Portugalska in Grčija. Jugoslavija izvažata na leto približno 1,1 milijona hl vina. Največji uvozniki vina na svetu so Francija (7,4 milijona hl), ZR Nemčija, Sovjetska zveza, Velika Britanija, ZDA, Belgija, Švica itd.

Naš izvoz vina na svetovni trg zadnjih deset let lepo napreduje. Tako smo leta 1970 izvozili 604.480 hl vin in zanj iztržili nekaj nad 236 milijonov dinarjev, leta 1978 pa že 912.190 hl za dobrih 721 milijonov dinarjev. Lanski devizni priliv za izvoženo vino je znašal skoraj 839 milijonov deviznih dinarjev, letos pa bomo izvozili milijon in 235.000 hl vina v skupni vrednosti milijardo in 245 milijonov deviznih dinarjev. Med naša najboljša izvozna vina lahko štejemo kosovska in ljutomersko-ormoška vina.

Cvička še ne izvažamo, čeprav mnogi Slovenci prisegajo, da je to najbolj zdrava in pristna domača pijača. Od vinogradništva in vinarstva živi približno 800.000 Jugoslovanov.

– Komet je moral premestiti kanalizacijske cevi z enega konca delovnih prostorov na drugega, pač, priključiti je moral svoje odplake na čistilno napravo. Škoda, da ni bilo to storjeno že pred leti, ko so bili zgrajeni novi prostori za Komet, saj bi tako ostal v blagajni marsikateri dinarček. Kaj hočemo, včasih je težko načrtovati, težko pogledati nekaj let naprej. (Foto: Janez Zele)

VEZILO, glasilo delovnih ljudi DO Beti in Kometa, ureja uredniški odbor: Toni Gašperič (glavni in odgovorni urednik), Slobodanka Videtič, Janez Zele, Desimir Milovanović, Vida Šegina, Marija Jakljevič, Jože Gerkišič, Tone Omerzel, Ivica Rajgelj, Jožica Cigič, Zdenka Gerkič, Branko Herak Mišena Pavuna, Zvonka Gorenc, Sonja Zorc, Marjetka Zele, Milka Mavrinc, Jože Novak, Vera Kostelec, Miroslav Čikič, Ivan Brodrič in Irena Kostevc. Tehnični urednik: Janez Pezelj. Vezilo izhaja v nakladi 2300 izvodov, in sicer enkrat na mesec. Priprava in stavek ČZP Dolenjski list, Novo mesto, tisk: Knjigotisk, Novo mesto. Naslov izdajatelja: Beti, Tovarniška 2, Metlika.